

—≡ Ս Ի Ո Ն ≡—

Ի Ե. ՏՄ.Ր Ի — Ն Ո Ր Շ Ր Զ Ս Ն

1951

≡ ՅՈՒՆՈՒԱՐ - ՓԵՏՐՈՒԱՐ ≡

ԹԻԻ 1-2

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Ա.ՄԱՆՈՐ

Ինչ զգացումով ալ դիմաւորենք Նոր Տարին ու նայինք անցեալին, մէկին յոյսը և միւսին կշիռն ու բերեղացումը մեզ կը լեցնեն անձկութեամբ և յուզումով: Յիշող մտքին համար անմոռանալի է անցեալը. իսկ դէպի նորը ձգտող զիտակցութեան համար, շինիչ է ապագան:

«Որդեակ յիշեա» կը թելադրէ Աւետարանը, վերադարձնելով մեր միտքը անցեալին: Մենք քիչ-անգամ գուցէ կը մտածենք յիշողութեան սքանչելի երևոյթի մասին, առանց յիշողութեան սակայն, մենք ոչինչ ենք: Ապագան անստոյգ և մեզի հազիւ պատկանող իրողութիւնն է դեռ, միակ ստոյգը մահն է անոր մէջ: Ներկան կը սահի ու մենք հազիւ թէ ժամանակ կրնանք ունենալ մտածելու անոր: Մեր անցեալն է առաւելաբար որ մեզի կուտայ բարոյական և իմացական արժէք, անձնականութիւն և ինքնութիւն:

Մեծ ժողովուրդներու պատմական կեանքը պայմանաւորուած է իրենց մեծ ու արդիւնաւոր անցեալով: Ի՞նչ է պատմութիւնը, անսահմանութիւնը մեռնող ժամանակին, թէ ոչ ազգերու անցեալ սխրագործութեանց շարանը: Ի՞նչ է Ս. Գիրքը, եթէ ոչ մարդկային սերունդներու հոգիի և մտքի վսեմ ներշնչումներու ապրումներու շարքը: Ժամանակը անբովանդակ զաղափար մը, պատրոդական իմացք մը պիտի ըլլար, առանց մտքի և հոգիի ապրումին: Իրերը և անոնց շարժումը չէ որ կը զոյացնեն ժամանակը, այլ մեզմէ իւրաքանչիւրին և մարդկութեան ապրած թանձրացեալ ու լեցուն տևողութիւնը:

Միւս կողմէն սակայն անողոր է ժամանակը, կ'առնէ մեր ուժը, մեր թարմութիւնը, մեր զեղեցկութիւնը: Մենք մահուան համար է որ կը հասունանանք ամէն օր, ինչպէս այնքան արտօրէն կ'ըսէ բանաստեղծը: Տարիներու համաբարդուիլը իրարու վրայ մեր գոյութեան մէջ՝ ոչինչ կ'արժէ, եթէ կեանքը ինքն իր մէջ և ներքին աճումով չի հարստանար:

Այս տեսակէտով Ամանորի և Ծնունդի մերձակայութիւնը իրարու՝ կը դառնայ նշանակալից. Նոր Տարիին մտածումը ոչինչ ունի իր մէջ սրտապնդիչ

4734

163-98

19362ահ

ու զեղեցիկ, եթէ նոր և ներքին ծնունդի մը խոկումով չենք կրնար ոգևորուիլ անոր առջև: Պատմական զէպքի մը յիշատակութիւնը լինելէ աւելի՝ քրիստոնէին համար ան պէտք է ըլլայ հոգեկան նորոգումի մը հանդիսաւորումը: Քրիստոս, որ անգամ մը միայն ծնաւ պատմութեան մէջ մարդկային մարմնով, ամէն օր, ու իր մարդեղութեան յիշատակութեան օրը մանաւանդ, պէտք է հոգով ծնի մարդուն մէջ: Այս է զաղտնիքը ներքին վերածնութեան, «վերստին ծնանել» ու խորհուրդին, որ քրիստոնէական կրօնին ամենէն զեղեցիկ պարգեւն է մարդկային բարոյականին և յառաջդիմութեան:

Տարին՝ ժամանակային թուարկութեան պայմանադրական միութիւն մըն է լոկ, առ առաւելն տոմարական արժէքով. այն ատեն միայն ան կը ներկայացնէ նաև բարոյական արժէք մը, երբ կ'ըլլայ արձանադրութիւնը նոր արժէքներու՝ մարդուն մէջ զոյացած նորստաց առաւելութիւններով: Ինչպէս արմաւենիին և նոյն ընտանիքին պատկանող ծառերուն ներքին աճումը իրենց պատեանին վրայ ամէն տարի կը ցուցանշուի կեղևային շերտերու նոր օղակի մը յաւելումովը, նոյնպէս ամէն նոր տարիի բարդուիլը մեր օրերու վրայ՝ պէտք է նշանակէ նոր բարգաւաճում մեր ներքին կեանքին մէջ:

Քրիստոնէական կրօնքն է, որ հոգիին կուտայ կազդուրող և զեղեցկացնող այն զօրութիւնը, որուն պէտք ունի ան՝ ոչ միայն մնալու համար անաղարտ, այլ նաև հետզհետէ աւելի կենդանի ոգևորութեամբ վերանալու համար զէպի կատարելագործում: Առանց նոր կեանքի՝ արժէք չունի նոր Տարին. ատոր համար է որ այնքան իմաստալից է Ամանորի և Ծնունդի մերձաւորութիւնը իրարու:

Բայց ասիկա դոյզն մէկ հետեւողութիւնն է այն ճշմարտութեան, զոր ամէնքս պարտինք խոստովանիլ, ընդունելով թէ Քրիստոնէութիւնն է որ ինչպէս կըրցաւ բացատրել տիեզերական զոյութեան խորհուրդը, կարող եղաւ նոյնպէս մարդկային կեանքը դնել իր բուն արժէքին մէջ: Քրիստոսի ծնունդը, այսպէս, այսօր կրնայ իրաւապէս նկատուիլ տարիին սկզբնաւորութիւնը, որովհետև իրապէս եղած է սկզբնաւորութիւնը թուականի մը. որ բացուած է անգամ մը, շարունակուելու համար ընդմիշտ. անիկա ոչ թէ հասարակ տարեղութիւն մը, այլ աննախընթաց և անփակ դարազրուի մըն է այլևս մարդուն բարոյական, իմացական, մշակութային և քաղաքակրթական, այսինքն հոգեկան կեանքին պատմութեան համար:

Քրիստոնէական իմացումին մէջ ամէն Ծնունդին նորէն կը ծնի Յիսուսը: Մեծ է խորհուրդը այս իմացումին: Այս կը նշանակէ թէ Յաւերժը անկենդան իրողութիւն մը չէ Տիեզերքին վերև, այլ յաւիտենական ժայթք ու բխումը, ապրումը Ուժի, Լոյսի և Սիրոյ: Որ մեր տարիներու ժամանակին մէջ նորէն և միշտ կը միջամտէ, մեր խաւարին ու ցուրտին մէջ ծաթող Յոյսի աստղը վերբերելու: Որ նորէն ու միշտ մեզի կը բերէ իր աւետիսը թէ՛ մարդուն տրուած է իր կեանքը, զոյութիւնը ալակերպելու, պայծառակերպելու աստուածայինին մէջ. աշխարհի ժամանակէն մասնակցելու յաւերժին, աշխարհաբնակութենէն բարձրանալու ինքնաքաղաքացիութեան իրաւունքին: Ահա թէ ինչու ամէն Ծնունդին նորէն կը մանկանայ Աստուածորդին:



Նոյնուհերը առհաւատչեան է նոյնպէս խաղաղութեան պատգամին, որ քսան դար առաջ և անկէ ի վեր կը տրուի տառապող ու խաղաղութեան ծառա մարդկութեան, «Յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն»։ Այս օրերուն, աւելի քան երբեք, մարդերու հոգին պէտք ունի այդ պատգամի իրացման անոր զեղեցիկ ու պայծառ Յոյսին։ Նոր մղձաւանջներ կը թուին կախուիլ քաղաքակիրթ աշխարհի հորիզոնին։ Գալիք աշխարհին զիծերը կը մնան ուրուային և անորոշ։ Թէ ինչ հիմերու վրայ պիտի կառուցուի վաղուան կեանքը, այժմէն դիւրին չէ ըսել։ սակայն վստահ ենք թէ անցնող դոյզ համաշխարհային պատերազմներու արիւնոտ փորձառութիւնը աշխարհը կառավարող մարդերուն կրկնել պիտի չտայ այն սխալը որ կուգայ սարսելու քառորդ դար անգամ մը ազգերու ընկերային, քաղաքական և կրօնական հիմնարկութիւնները։

Թէև խաղաղութիւնը կ'ուշանայ, սակայն անվերապատանելի չի թուիր, հաշտութեան և լաւագոյն խաղաղութեան մը ճիգերը աւելի ուժգնութեամբ առաջ կը տարուին, Եւրոպայի, Միջին Արեւելքի և Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ, տակաւ բարեխաւելով ծանր մղձաւանջները և պարզելու տաղնապ առթող թընջուկները։

Մեր ճակատագիրը կ'ուզէ որ Հայ սփիւռքը այս տաղնապներու ծիրին մէջը տակաւին շարունակէ մնալ, բաժնելով անոր կարելի անդրադարձումները։ Սիրտերու քաղցրութիւն, միտքերու լայնութիւն, կիրքերու զգաստութիւն, մեր ազգային կեանքէն ներս, շատ բան պիտի զեղջէին մեր զաղութներու ներքին կեանքի անհաշտութիւններէն։ Պարտինք ունենալ մանաւանդ այս օրերուն, այն կարելի տրամադրութիւնը, մարդկօրէն և հայօրէն քննելու և լուծելու մեր մտքին և խղճին տույն դրուած ազգային և ժամանակին հարցերը։ Պէտք չէ առիթ տանք մեր ցեղային հաւաքական կորովը քայքայող արարքներու և անոր խղճամտանքը պղտորող առիթներու։



Անցնող տարին Պաղեստինահայութեան համար ընդհանրապէս և Ս. Աթոռոյ համար մասնաւորաբար ունեցաւ իր ծանր տարողութիւնը։ Հարկադրիչ պարագաներ թոյլատու չեղան վերակազմելու մեր տնտեսութիւնը, սակայն այս պարագան չէ յուսահատեցուցած զմեզ, ըրինք մեր կարելին, Միաբանութիւն և Ժողովուրդ միասնաբար, ու կը շարունակենք ընել, զիմազրաւելու համար այն բոլոր դժուարութիւնները՝ որոնք իրարու յաջորդեցին և կը շարունակեն մնալ իրենց բովանդակ խստութեամբը։

Չունինք խոստումներ, ինչ որ ալ լինի քաղաքական աշխարհի վիճակը ընդհանրապէս և Պաղեստինի կացութիւնը մասնաւորաբար, Նոր Տարին նորոգուող կեանքի խորհուրդն է՝ որ կը բերէ մեզի, և քաղցր ու մտերիմ բան մը կայ այս մտածումին մէջ, եթէ նոյնիսկ անիկա չբխի բախտորոշ երևոյթներու դասաւորումէն։

Փառք նախախնամութեան հակառակ մեզի պարտադրուած դժնդակ պայմաններուն և մեր հոգին կըծող ցաւերուն, հազած զրահը նորէն մեր պապե-

րու հաւատքին վեր առած մեր արցունքոտ աչքերը Բեթղեհէմի նորէն ծագող աստղին և անոր լոյսին տակ վերստին այս գիշեր ծնող խաղաղութեան և սիրոյ իշխանին, կ'աղերսենք միաբերան որ «փարատին մէջն ու մառախուղը, չքանան չարիքն ու յուսահատութիւնը» մեր հոգիներէն և աշխարհէն, որպէսզի իր սէրը ըլլայ օրէնքը բոլոր սրտերուն, իր խաղաղութիւնը պատգամ բոլոր հոգիներուն և իր կամքը երջանկութիւն մարգերուն:

✱

✱ ✱

Միակ սրտապնդիչ երևոյթը զոր ունեցանք անցնող և յառաջիկայ տարուան համար, շատ մը տրտմութիւններու և դժուարութիւններու կարգին, ատիկա բարեսէր և ազնուամիտ ամերիկահայութեան և ազգապարծան Հ. Բ. Բ. Միութեան փոյթն ու խնամքն է երուսաղէմի Ս. Աթոռին և վանքաբնակ ժողովուրդին նկատմամբ:

Շուրջ տարի մըն է որ Ս. Աթոռոյ նուիրակը, Հոգ. Տ. Սերովբէ Վրդ. Մանուկեան, Հիւսիսային Ամերիկայի թեմերուն մէջ հանգանակութեան զրկուած է յօգուտ Ս. Աթոռոյ և վանքաբնակ մերազն ժողովուրդին: Խիստ զոհացուցիչ և երախտագիտութեան արժանի տեղեկութիւններ ունինք հանգանակութեան արդիւնքին համար: Մեր խորին շնորհակալութիւնը նախ Ամերիկայի թեմին առաջնորդ Գեր. Տ. Տիրան Եպս. Ներսիսեանին, Ս. Աթոռոյ հարազատին, իր աթոռանուէր և անխոնջ ծառայութիւններուն համար: Մեր սրտազին շնորհակալութիւնները նոյնպէս Ամերիկայի բոլոր թեմերու հանգանակիչ մարմիններուն և բարեսէր ու ազնուամիտ հարազատներուն, որոնք զիտցան հայու վայել զգացումներով մէկէ աւելի անգամներ զիմաւորել մեր կարիքը: Տէրը վարձահատոյց թող ըլլայ անոնց բոլորին:

Անխառն երախտագիտութիւն մանաւանդ Հ. Բ. Բ. Միութեան լիարուս և իշխանական նոր նուիրատուութեան համար: Ս. Աթոռոյ Գեր. Տեղապահ Հօր խնդրանքին վրայ, Հ. Բ. Բ. Միութիւնը այս տարուան համար 40.000 տոլարի նպաստի նոր յատկացումը ըրաւ Ս. Աթոռոյ. որուն 30.000ը միմիայն ժառանգաւորաց վարժարանին և Ս. Աթոռոյ հովանիին և հոգածութեան առարկայ եղող Ս. Թարգմանչաց ազգային վարժարանին ի նպաստ է, իսկ մնացեալ 10.000 տոլարը պիտի յատկացուի վանքաբնակ աղէտեալներու խնամատարական զործին: Այս կերպով ազգապարծան այս Միութիւնը Պաղեստինի մերազն ժողովուրդի տնտեսական դժնդակ կացութիւնը ամօքելու և դարմանելու համար ըրած կ'ըլլայ 80.000 տոլարի առատաձեռն նուիրատուութիւն մը:

Այս առիթով, անգամ մը ևս, Ս. Աթոռոյ զինուորեալ Միաբանութիւնը յանուն մերազն ժողովուրդին իր ամենաջերմ երախտագիտութիւնը կը յայտնէ Հ. Բ. Բ. Միութեան բարեբարներուն և բարիքը յանձանցողներուն: Թող հազար ապրի ազգապարծան մեր այս Միութիւնը, որպէսզի որքան ատեն որ տառապանք և տառապողներ գտնուին, վայելեն իր սէրն ու խնամքը, և մեզի հետ յաւերժական օրհներգուն ըլլան իր անունին, զայն ստեղծողներու անմոռաց յիշատակին, և Միութիւնը միշտ կենսունակ պահողներու կենսիքին: